

© Photo Jean-François Peiré, Musée Saint-Raymond de Toulouse, CC BY-NC-SA

Manche sculpté au centaure jouant de la lyre

Commune de découverte : Toulouse

Lieu-dit : «Rectorat (extension)»

Où le trouver ?

Toulouse (31) - Musée Saint-Raymond

31000 Toulouse

Domaine : Religieus object

Période chronologique Gallo-Romeins [- 50 / 476] → Early Imperial [27 / 235]

Dimensions H. 9.5 cm

Description : Ivoren ronde bult.

Dit voorwerp, waarvan het gebruiksgedeelte is verdwenen, is waarschijnlijk het handvat van een wierooklepel, een voorwendsel voor een rijke en complexe beeldhouwde decoratie die in de rondte is bewerkt. Bovenaan speelt een centaur, stevig geplant op zijn linker achterwerk en leunend op zijn voorpoten, op de lier. Zijn bebaarde hoofd wordt omlijst door lang haar. Hij zit op een rots in het bassin van een grote driepoot. De afstand tussen de voeten van de drievoet wordt op halve hoogte gehandhaafd door een uitgeholde kroon en, aan de basis, door een opengewerkte koepel met daarop een dubbele knop. Elke voet vormt een gecanneleerde pilaster, onderaan afgewerkt met vier klauwen en bovenaan bekroond door een kapiteel versierd met een figuur in laag reliëf. De eerste, een man, draagt een omgekeerde fakkel in de ene hand en een vaas in de andere. De tweede heft zijn armen

en tilt met zijn rechterhand een klein wijnschaaltje op. De derde, een vrouw, danst met een stok achter haar rug, die een thyrsen zou kunnen zijn, en tilt een tamboerijn op, zoals de maenaden. Een fries van drie maskers, tussen een rij kralen en pirouettes en een twist, scheidt de driepoot van het onderste deel van het object. Twee van deze maskers zijn bijna identiek: ze stellen een gezicht voor in driekwart-aanzicht of in profiel, naar links gekeerd, met baard en haar, met uitgesproken gelaatstrekken. De derde (die tegenover hen staat) is een jong, baardloos gezicht met een band op het voorhoofd. Een omgekeerde canthara en een thyrsen (?) scheiden hem van de andere twee. De centaur is niemand minder dan Chiron, de leermeester van Apollo's zoon, Asclepius-Esculapius. De canthara, de thyrsen, de maenade en de satyrs, die in de maskers te herkennen zijn, doen denken aan de processie van Bacchus, de Dionysos van de Grieken. De driervoet symboliseert Apollo, wiens cultus in Delphi in de winter werd vervangen door die van Dionysos.

Bibliographie : <https://www.pop.culture.gouv.fr/notice/joconde/05630000268>

Cazes (Quitterie) et alii, "Les fouilles du Rectorat à Toulouse", dans Mémoires de la Société Archéologique du Midi de la France, 1989, t. XLIX, p. 6-43. (p. 41-43)

Crédits photographiques : Photo Jean-François Peiré, CC BY-NC-SA